

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 336/06-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. marca 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti T. S., L., zastúpeného advokátom JUDr. L. C., R., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Rimavská Sobota v konaní vedenom pod sp. zn. RA 2 C 439/00 pôvodne vedenom (pred zlúčením s Okresným súdom Rimavská Sobota od 1. januára 2005) Okresným súdom Revúca pod sp. zn. 2 C 439/00, za účasti Okresného súdu Rimavská Sobota, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo T. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Rimavská Sobota v konaní vedenom pod sp. zn. RA 2 C 439/00 pôvodne vedenom (pred zlúčením s Okresným súdom Rimavská Sobota od 1. januára 2005) Okresným súdom Revúca pod sp. zn. 2 C 439/00 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Rimavská Sobota **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. RA 2 C 439/00 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. T. S. **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Rimavská Sobota **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky **u k l a d á** zaplatiť trovy právneho zastúpenia T. S. v sume 8 936 Sk (slovom osemtisícdeväťstotridsaťšesť slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. L. C., R., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Rimavská Sobota **j e p o v i n n ý** uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 8 936 Sk (slovom osemtisícdeväťstotridsaťšesť slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 7000060515/8180 vedený v Štátnej pokladnici do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. II. ÚS 336/06 zo 14. decembra 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť T. S. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Rimavská Sobota (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. RA 2 C 439/00 pôvodne vedenom (pred zlúčením s Okresným súdom Rimavská Sobota od 1. januára 2005) Okresným súdom Revúca pod sp. zn. 2 C 439/00.

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ ako účastník konania (v procesnom postavení žalobcu) vedeného okresným súdom pod sp. zn. RA 2 C 439/00 podal 1. augusta 2000 žalobu „o určenie choroby z povolania“ proti S., a. s., L. (ďalej len „žalovaná“), za účasti S., pobočka R., ako vedľajšieho účastníka na strane žalovanej (ďalej len „vedľajší účastník“). Z obsahu spisu okresného súdu vyplýva, že sťažovateľ si uplatnil nárok na náhradu straty na zárobku z dôvodu choroby z povolania.

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie v jeho právnej veci právoplatne skončené a že „Za 6 rokov trvania sporu súd nariadil len 3 pojednávania a dal vypracovať 2 znalecké posudky“, čo považuje „za zjavne málo“.

Pretože okresný súd v napadnutom konaní ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu právoplatne nerozhodol, a to ani napriek viacerým urgenciám sťažovateľa na jeho zdĺhavý priebeh a sťažnostiam adresovaným Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, domáha sa, aby ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v uvedenom konaní bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ďalej sa domáha, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v jeho právnej veci bez zbytočných prietáhov, priznal mu finančné zadosťučinenie 100 000 Sk a úhradu trov konania.

Ústavný súd uvádza, že v zmysle ustanovenia § 15 ods. 2 písm. j) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane prechodu správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov, práv a povinností z osobitných vzťahov sudcu k štátu prešli k 1. januáru 2005 z bývalého Okresného súdu Revúca, na ktorom pôvodne podal sťažovateľ žalobu, na okresný súd.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu z 3. januára 2007 vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr.: 51/07 z 25. januára 2007 doručeným ústavnému súdu

26. januára 2007, v ktorom okrem iného uviedol túto chronológiu priebehu konania a procesných úkonov okresného súdu:

„Žaloba bola podaná na bývalom Okresnom súde v Revúcej dňa 1. 8. 2000 a tento súd vo veci urobil nasledovné úkony:

Dňa 19. 9. 2000 vyzvala zákonná sudkyňa právneho zástupcu žalobcu na doplnenie žaloby. Dňa 18. 10. 2000 bol doručený rovnopis žaloby na vyjadrenie žalovanému. Vyjadrenie bolo doručené súdu dňa 31. 10. 2000. Dňa 2. 1. 2001 vyzvala zákonná sudkyňa žalovaného na ďalšie doplnenie žaloby, pričom zmena žaloby bola doručená súdu právnym zástupcom žalobcu dňa 21. 2. 2001, ako aj ďalšie doplnenie dňa 10. 4. 2001. Súd svojím uznesením č. 2 C 439/00 zo dňa 31. 8. 2001 zastavil konanie voči druhej žalovanej. Krajský súd v Banskej Bystrici svojím uznesením č. 13 Co 2205/2001 zo dňa 23. 10. 2001 toto uznesenie súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Súd znovu vyzval žalobcu na doplnenie žaloby výzvou zo dňa 27. 12. 2001, pričom za výzvu súdu reagoval žalobca podaním zo dňa 7. 1. 2002. Sudkyňa predvolala žalobcu na výsluch dňa 13. 2. 2002 a uznesením bolo zastavené konanie voči druhej žalovanej.

Súd vytýčil termín pojednávania dňa 24. 6. 2002 na deň 24. 7. 2002, kde boli vypočutí účastníci konania a pojednávanie bolo odročené za účelom pribratia znalca za účelom vyhotovenia znaleckého posudku, či u žalobcu ide o chorobu z povolania. Uznesenie bolo vypracované v písomnej forme dňa 20. 9. 2002 a bolo doručené účastníkom konania. Súd urgoval znalkyňu o podanie znaleckého posudku dňa 18. 3. 2003. Znalecký posudok bol doručený súdu dňa 14. 5. 2003 a dňa 6. 8. 2003 bol doručený účastníkom konania.

Súd vytýčil ďalší termín pojednávania dňa 3. 12. 2003 na deň 13. 1. 2004. Toto pojednávanie bolo odročené za účelom doplnenia dokazovania. Uznesením č. 2 C 439/00 zo dňa 8. 4. 2004 súd pribral do konania ďalšiu znalkyňu na podanie kontrolného znaleckého posudku, či choroby žalobcu spĺňali kritériá pre priznanie choroby z povolania. Znalkyňa bolo urgovaná na podanie znaleckého posudku dňa 1. 12. 2004.

Po prevzatí nevybavenej agendy zaniknutého Okresného súdu v Revúcej dňom 1. 1. 2005 tunajším súdom boli v tejto právnej veci vykonané nasledovné úkony:

Sudkyňa urgovala výsledky vyšetrení od praktickej lekárky, ktoré mali slúžiť ako podklad na vypracovanie znaleckého posudku dňa 20. 4. 2005 ako aj 16. 5. 2005. Znalecký

posudok bol podaný dňa 22. 9. 2005 a súd vytýčil termín pojednávania dňa 8. 11. 2005 na deň 29. 11. 2005. Toto pojednávanie bolo odročené z dôvodu ospravedlnenia sa zástupcu vedľajšieho účastníka. Ďalší termín pojednávania bol vytýčený na deň 14. 12. 2005. Na tomto pojednávaní bolo rozhodnuté medzitýmny rozsudkom. Po nadobudnutí právoplatnosti medzitýmneho rozsudku dňom 4. 1. 2006 súd vyzval právneho zástupcu žalobcu na zaslanie vyjadrenia k výške uplatňovanej náhrady. Toto vyjadrenie bolo doručené súdu dňa 18. 4. 2006.

Súd vyzval žalovaného na predloženie mzdových listov výzvou zo dňa 22. 5. 2006, kedy vytýčil aj termín pojednávania na deň 8. 6. 2006. Pojednávanie zo dňa 8. 6. 2006 bolo odročené na neurčito za účelom doplnenia dokazovania zistením, v ktorom období bol žalobca práceneschopný a či v tomto období poberal nemocenské dávky, resp. či mal na tieto nárok a v akej výške. Ďalej súd zisťoval, či žalobcovi bolo vyplatené odstupné. Po zaslani žiadanych dokladov bol vytýčený ďalší termín pojednávania na deň 15. 11. 2006. Toto pojednávanie bolo odročené za účelom pribratia do konania znalca na výpočet rozdielu medzi priemerným zárobkom navrhovateľa o opomenutým zárobkom.

Súd svojím uznesením č. RA-2 C 439/00 zo dňa 6. 12. 2006 pribral do konania znalkyňu A. L. s tým, že znalecký posudok je povinná podať do dvoch mesiacov od doručenia tohto uznesenia.“

V závere vyjadrenia okresný súd uviedol „... že k prieťahom v konaní došlo jednak na bývalom Okresnom súde v Revúcej ako aj na tunajšom súde, čo bolo spôsobené nedostatočným personálnym obsadením bývalého Okresného súdu v Revúcej ako aj Okresného súdu v Rimavskej Sobote, ktorý prevzal celú nevybavenú agendu zaniknutého Okresného súdu v Revúcej“.

Podaním doručeným ústavnému súdu 31. januára 2007 sa právny zástupca sťažovateľa vyjadril k stanovisku okresného súdu takto:

«Nemám vážnejšie výhrady voči tvrdeniam porušovateľa ohľadne genézy prípadu, skutočnosť, nepopieram, že porušovateľ má pravdu v tom, že s nedostatočným počtom sudcov je problematické konať bez prieťahov, avšak si myslím, že v posudzovanej veci došlo k prieťahom aj ohľadne takých úkonov, ktoré nevybavuje sudca a stačí na jeho vykonanie

či už administratívna pracovná sila alebo vyšší súdny úradník! Chcem zvýrazniť, že ja som prieťahy žiadnym spôsobom nezavinil, navyše som súd doslova „bombardoval“ svojimi urgenciami a súd bez prieťahov nekonal ani napriek tomu, že na základe týchto skutočností prinajmenšom bolo možné tušiť, že prieťahy budú mať určite dohru.

Záverom dávam do pozornosti, že aj samotný porušovateľ uznáva, že v predmetnom konaní ako na OS v Revúcej tak aj na OS v Rimavskej Sobote bolo porušené moje základné právo garantované mi čl. 48/2 Ústavy SR, z ktorého okrem iného vyplýva, že každý má právo na to, aby sa jeho vec prejedнала verejne a bez zbytočných prieťahov. Toto právo na súdnu a inú právnu ochranu nečinnosťou oboch označených súdov bolo jednoznačne porušené, nakoľko sa vec neprejedнала a ani neprejednáva bez zbytočných prieťahov. Rovnako považujem za dôležité dať do pozornosti, že porušovateľ nenamieta ani základ finančného zadosťučinenia ani jeho výšku, teda de facto v celom rozsahu uznáva opodstatnenosť môjho podania - ústavnej sťažnosti.»

Prehľad úkonov okresného súdu ním vykonaných v posudzovanom konaní uvedený v písomnom vyjadrení okresného súdu sa zhoduje so zisteniami ústavného súdu vyplývajúcimi zo súvisiaceho súdneho spisu. Pri posúdení, či došlo k zbytočným prieťahom v konaní, však ústavný súd prihliadol na celý obsah predloženého spisu a bral do úvahy všetky okolnosti, ktoré z neho vyplynuli.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a prijal na ďalšie konanie II. senát ústavného súdu. Na základe rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2007 sa stal sudca spravodajca v tejto veci členom IV. senátu. Vzhľadom na to vo veci samej o sťažnosti sťažovateľa rozhodoval IV. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom prvostupňového súdu v napadnutom konaní, v ktorom sťažovateľ má procesné postavenie žalobcu, došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

1. Predmetom posudzovaného konania pred prvostupňovým súdom je nárok sťažovateľa na náhradu straty na zárobku z dôvodu choroby z povolania. Ide o sporové konanie. Z hľadiska skutkovej a právnej zložitosti takého sporu treba na jednej strane uviesť, že takéto spory sú považované za skutkovo i právne zložené, avšak všeobecné súdy majú dostatok skúseností s ich prerokúvaním a rozhodovaním, čo vyplýva z rozsiahlej judikatúry k týmto sporom, ktorá obsahuje aj podrobné rozборы a metodiky postupov pri dokazovaní a najmä pri výpočtoch. Preto ústavný súd pri skúmaní zbytočných prietáhov zohľadnil do istej miery aj charakter sporu, v ktorom je sťažovateľ žalobcom. Súčasťou hodnotenia podľa prvého kritéria je aj povaha veci. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že ak v konaní ide o zabezpečenie určitého sociálneho statusu sťažovateľa v súvislosti so stratou na jeho zárobku spôsobenou chorobou z povolania, potom

je nevyhnutné, aby všeobecný súd uplatnil taký aktívny a starostlivý prístup k veci, ako to vyplýva práve z významu výsledku sporu pre poškodeného zamestnanca, a to bez ohľadu na to, či v konaní s uplatneným nárokom bude alebo nebude úspešný (podobne aj IV. ÚS 151/04).

Po skutkovej stránke možno konštatovať, že v danom prípade ide o vec skutkovo zložitejšiu, ktorá si vyžiadala vykonanie rozsiahlejšieho dokazovania (doteraz boli vypracované dva znalecké posudky z odboru zdravotníctvo a tretí znalecký posudok z odboru ekonomika je v štádiu rozpracovania), ktoré mohlo spôsobiť predĺženie konania. Spomínaná skutková zložitosť veci však nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za včasné vyriešenie sporu (I. ÚS 15/02) a nemôže ospravedlniť doterajšiu dĺžku konania, ktorá je viac ako 6 a pol roka.

2. Pri posudzovaní správania sťažovateľa ako účastníka konania ústavný súd vychádzal z predloženého spisu okresného súdu, z ktorého zistil, že sťažovateľ sa zúčastnil všetkých doteraz uskutočnených pojednávaní (aj napriek zlému zdravotnému stavu) a poskytol potrebnú súčinnosť (napr. hospitalizácia v zdravotníckom zariadení za účelom vypracovania znaleckého posudku, predloženie požadovaných listinných dôkazov), na priebeh konania sa viackrát písomne sťažoval predsedovi okresného súdu a jeho zdĺhavý postup opakovane urgoval písomnými žiadosťami o urýchlenie konania adresovanými vo veci konajúcej sudkyňi. Sťažovateľ bol pri podaní žaloby zastúpený právnym zástupcom, ktorému však pre nespokojnosť s vývojom súdneho konania, ako aj z finančných dôvodov po krátkom čase od jeho začiatku splnomocnenie odvolal, ale následne si opätovne právneho zástupcu zvolil. Toho času sťažovateľ nie je v konaní pred súdom prvého stupňa právne zastúpený.

Sťažovateľ v krátkom časovom odstupe po podaní žaloby (na podaní nie je vyznačený deň doručenia okresnému súdu) rozšíril žalobu „o posudkovú komisiu, a to MUDr. P. z (...) dôvodov: že pri žiadaní invalidného dôchodku (...) uvádza“ nepravdivé informácie. Okresný súd preto 19. septembra 2000 vyzval právneho zástupcu sťažovateľa na upresnenie označeného odporcu. Právny zástupca 12. októbra 2000 oznámil, že zo strany

sťažovateľa nešlo o doplnenie žaloby a potvrdil znenie žaloby v rozsahu, v akom bola pôvodne podaná. Dňa 21. februára 2001 sťažovateľ zmenil žalobný návrh tak, že sa domáhal plnenia z dôvodu náhrady škody spôsobenej chorobou z povolania, straty na zárobku, bolestného a náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, keď neskôr, v podaní doručenom okresnému súdu 10. apríla 2001, oznámil, že „*bolestné a stratu za sťaženie spoločenského uplatnenia si (...) nateraz neuplatňuje*“.

Sťažovateľ 20. júna 2001 opäť rozšíril žalobný návrh o posudkovú lekárku, o čom okresný súd rozhodol 31. augusta 2001 tak, že konanie proti posudkovej lekárke MUDr. M. P. (ďalej len „posudková lekárka“) zastavil, proti čomu sa sťažovateľ 6. septembra 2001 odvolal. Krajský súd v Banskej Bystrici 23. októbra 2001 napadnuté uznesenie prvostupňového súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Okresný súd po vrátení spisu vyzval 27. decembra 2001 sťažovateľa na doplnenie podania, ktorým rozšíril okruh žalovaných, čo sťažovateľ urobil 7. januára 2002. Dňa 13. februára 2002 sťažovateľ na informatívnom výsluchu vzal podanie voči posudkovej lekárke späť, preto okresný súd konanie voči nej zastavil.

Vychádzajúc zo svojej ustálenej judikatúry ústavný súd pripomína, že obdobie, o ktoré sa predĺži konanie v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníka konania, nemožno považovať za zbytočné prietahy v danom konaní (napr. II. ÚS 41/97, I. ÚS 51/01, I. ÚS 15/02, III. ÚS 91/02). Zodpovednosť v takomto prípade však nemožno spravidla pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (napr. II. ÚS 52/99, III. ÚS 127/03).

Tieto skutočnosti ústavný súd vyhodnotil tak, že aj samotný sťažovateľ (resp. jeho právny zástupca) sa svojím konaním čiastočne podieľal na doterajšej dĺžke preskúmaného konania.

3. Pokiaľ ide o postup prvostupňového súdu v posudzovanom konaní, prihliadal ústavný súd na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd konštatoval, že v konaní o žalobe od jej podania Okresnému súdu Revúca do rozhodnutia ústavného súdu uplynulo viac ako 6 a pol roka. Ku dňu vydania nálezu ústavného súdu sa spis nachádza u ustanovenej súdnej znalkyne za účelom podania znaleckého posudku na výpočet náhrady za stratu na zárobku sťažovateľa z dôvodu choroby z povolania. Okresný súd na pojednávaní uskutočnenom 14. decembra 2005, opierajúc sa o výsledky znaleckých dokazovaní, rozhodol medzitýmnym rozsudkom tak, že základ nároku na vyplácanie straty na zárobku z dôvodu choroby z povolania za dobu od 1. augusta 1997 do 31. decembra 2003 je daný. Týmto rozhodnutím prvostupňového súdu bol čiastočne odstránený stav právnej neistoty sťažovateľa týkajúci sa právneho základu, nie však týkajúci sa uspokojenia jeho nárokov.

Je pravdou, že doterajšiu dĺžku konania ovplyvnila aj dĺžka znaleckého dokazovania v trvaní viac ako 25 mesiacov (od 20. septembra 2002 do 14. mája 2003 a od 8. apríla 2004 do 22. septembra 2005), ktorá bola negatívne ovplyvnená okrem iného aj postupom okresného súdu (tiež nedostatočnou súčinnosťou zo strany obvodnej lekárky sťažovateľa), ktorý uznesením z 20. októbra 2002 uložil súdnej znalkyni predložiť znalecký posudok do 30. novembra 2002. Okresný súd ju avšak vyzval až po uplynutí viac ako 3 a pol mesiaca (18. marca 2003) a znalecký posudok bol predložený až o ďalšie dva mesiace (14. mája 2003). Ďalšia ustanovená znalkyňa 22. apríla 2004 žiadala o predloženie súdneho spisu, ktorý jej bol zaslaný až po takmer 3 mesiacoch (30. júla 2004).

Po predložení prvého znaleckého posudku (14. mája 2003) ho okresný súd zaslal účastníkom konania po takmer 3 mesiacoch (sťažovateľovi), resp. po 7 mesiacoch (žalovanej), a medzitým 3. decembra 2003 nariadil termín pojednávania na 13. január 2004.

Zo spisu okresného súdu nevyplýva, že by poučil sťažovateľa (v čase, keď už nebol právne zastúpený) o možnosti žiadať o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, hoci podľa všetkého dospel k záveru, že takáto pomoc by bola pre sťažovateľa žiadúca [na informatívnom výsluchu uskutočnenom 25. septembra 2001 bolo sťažovateľovi vysvetlené, že „vzhľadom na zložitosť veci a závažnosť žaloby, bolo by vhodné, keby (...)

mal v tejto právnej veci práv. zástupcu, nakoľko je pravdou, že v oblasti práva som laikom a celkom sa nevyznám“], keď zo správania sťažovateľa usúdil, že bez právnej pomoci by bolo sťažené uplatnenie jeho základného práva na súdnu ochranu.

Ústavný súd na základe opísaného priebehu konania konštatuje, že postup prvostupňového súdu v niektorých obdobiach konania nebol vždy efektívny a sústredený a v súvislosti s tým poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným prietahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. „Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol“ (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04). Navyše postup okresného súdu bol poznačený aj obdobiami nečinnosti, hoci len krátkodobými [od 10. apríla 2001 do 31. augusta 2001 (takmer 5 mesiacov), od 6. augusta 2003 do 3. decembra 2003 (4 mesiace)].

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd nemohol považovať postup okresného súdu za efektívny a súladný so základným právom sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.

Aj pri zohľadnení čiastočného podielu sťažovateľa na doterajšej dĺžke konania je zrejmé, že okresný súd sa svojím postupom tiež pričínil o to, že jeho neefektívna a nesústredená činnosť spojená s krátkodobými obdobiami nečinnosti viedla k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vychádzajúc z povahy prerokovávanej veci, v ktorej sa rieši citlivá otázka pracovnoprávnej zodpovednosti za škodu na zdraví, ako aj z neprijateľnej argumentácie okresného súdu, ktorý doterajšiu dobu konania zdôvodňuje množstvom nevybavených vecí

(čo však nemôže ísť na ťarchu sťažovateľa), ústavný súd rozhodol, že v konaní vedenom pod sp. zn. RA 2 C 439/00 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v nedostatočnom počte sudcov na vybavovanie na súd napadnutých vecí (ako dôvodu, ktorý je príčinou spôsobujúcou priet'ahy v konaní) ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 100/02, III. ÚS 147/02, IV. ÚS 62/05) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní. Podľa názoru ústavného súdu personálne problémy by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté priet'ahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Okresný súd vo svojom stanovisku neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

Ústavný súd súčasne zdôrazňuje, že konanie v pracovnoprávnej veci, ktoré v dôsledku postupu okresného súdu trvá (do vydania konečného rozhodnutia) na súde prvého stupňa tak dlho, ako je to v danom prípade, možno považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy. Takáto zdĺhavosť konania totiž v princípe predlžuje stav právnej neistoty dotknutej osoby do takej miery, že sa jej právo na súdnu a inú právnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ju ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 66/03).

V nadväznosti na výrok o porušení označeného základného práva a v záujme efektívnosti poskytovanej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 56 ods. 3 písm. a)

zákona o ústavnom súde konať vo veci, ktorá je ním vedená pod sp. zn. RA 2 C 439/00, bez zbytočných prietáhov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 100 000 Sk, ktoré zdôvodnil okrem iného tým, že s neukončeným sporom rastie u neho „*nervozita*“, ktorá ma na jeho osobu o to väčší dopad, že je „*občanom s ťažkým zdravotným postihnutím*“, ktorý sa nemusí dožiť skončenia súdneho sporu.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistené zbytočné priet'ahy v napadnutom konaní a doterajšiu dĺžku konania ústavný súd berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, najmä význam sporu pre s'ťažovateľa, ale aj jeho správanie v napadnutom konaní (vyhodnotené v čl. II bod 2 tohto nálezu), považuje ústavný súd sumu 20 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. L. C., ktoré si právny zástupca s'ťažovateľa uplatnil v sume 15 671 Sk [ako spojené veci - § 13 ods. 4 a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)].

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Pri výpočte ústavný súd vychádzal z toho, že predmetom konania pred ústavným súdom podľa čl. 127 ústavy sú základné práva a slobody, porušenie ktorých s'ťažovateľ namieta, a tieto v zásade nie sú oceniteľné peniazmi (napr. III. ÚS 12/06, III. ÚS 125/06). Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk, a za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie s'ťažnosti) vykonané v roku 2006, a to každý úkon po 2 730 Sk a za jeden úkon právnej služby (podanie vyjadrenia) vykonaný v roku 2007 priznal sumu 2 970 Sk v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Spolu trovy právneho zastúpenia a režijného paušálu 2 x 164 Sk a 1 x 178 Sk (§ 16 ods. 3 vyhlášky) boli priznané v celkovej sume 8 936 Sk. Ústavný súd zaviazal Kanceláriu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „Kancelária ústavného súdu“) uhradiť danú sumu ustanovenému právnenému zástupcovi s'ťažovateľa, a okresnému súdu uložil povinnosť nahradiť tieto trovy právneho zastúpenia Kancelárii ústavného súdu.

Podanie právneho zástupcu doručené ústavnému súdu 30. januára 2007 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah (absencia ústavnoprávneho aspektu) ako podanie relevantné pre rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Ústavný súd preto vo zvyšnej časti návrhu týkajúceho sa trov konania nevyhovel.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. marca 2007